

Annex 2. Eixos de desenvolupament i aprenentatge de l'educació infantil

La finalitat de l'educació infantil és contribuir al desenvolupament integral i harmònic dels infants en totes les seves dimensions, proporcionant-los un ambient de benestar, relació i aprenentatge on se sentin acollits, amb la presència propera de les famílies, l'equip educatiu i l'entorn, i garantir la igualtat d'oportunitats entre tots i cadascun d'ells.

Aquesta etapa educativa ha d'atendre els aspectes relacionats amb el creixement personal de l'infant i la seva autonomia; el desenvolupament afectiu i emocional; el descobriment de les possibilitats i les necessitats del cos; l'exploració de les característiques del medi on viu; la comunicació amb els altres, i la creació de relacions de convivència i respecte.

Aquesta tasca demana conèixer les necessitats dels infants, els seus interessos i les seves inquietuds, i implica conèixer també els factors i els processos evolutius que configuren les seves possibilitats d'experimentar, de desenvolupar-se i d'aprendre. S'ha de donar resposta a aquestes necessitats, interessos i inquietuds en funció de la seva maduresa i del moment vital en què es troben, donant eines que els ajudin en la seva autonomia perquè puguin afrontar els diferents reptes que es vagin trobant.

L'educació infantil ha de procurar un espai ric, acollidor i saludable que faciliti el gaudi, el joc, el moviment, les relacions humanes i l'aprenentatge, en contextos on els infants puguin resoldre reptes connectats amb la realitat des de la seva experiència, prenent la iniciativa del seu aprenentatge i col·laborant en l'aprenentatge dels altres. Un ambient que respongui a les necessitats que tenen els infants en els seus primers anys de vida, per facilitar-los un desenvolupament tan sa, equilibrat i harmònic com sigui possible.

És en l'entorn familiar on l'infant inicia el desenvolupament de les seves capacitats. Establir vincles amb les famílies des de bon començament i emprar totes les vies possibles de comunicació i participació ha d'ajudar a construir una bona relació de confiança mútua per contribuir al benestar dels infants durant l'etapa.

El temps que dediquem a acollir un infant i la seva família, sense prejudicis ni valoracions prèvies, és el que ens permet establir un marc de confiança mútua que fa possible relacions positives que permeten treballar conjuntament en el creixement i l'educació dels infants.

L'acollida ha de ser una actitud més que un protocol d'actuació en un temps concret. L'acollida i la familiarització suposa establir uns comportaments càlids i propers per part de totes les persones de la comunitat educativa. Cal aturar-se, repensar, planificar i distribuir els recursos per a aquest moment. Cal tenir molt present que l'objectiu és vetllar pel benestar de l'infant, que se senti bé i vulgui formar part del grup. Per aconseguir-ho, l'infant ha de rebre una acollida i unes atencions de qualitat, s'ha de sentir reconegut i segur perquè pugui interessar-se pel que l'envolta, aprendre i obrir-se al món.

L'etapa d'educació infantil entesa com una única etapa, amb identitat pròpia, pren sentit des de la coherència i la continuïtat entre els dos cicles que la formen.

Els aspectes rellevants del primer cicle són els processos de coneixement i domini del propi cos, la construcció d'una trama de relacions i interaccions en l'entorn físic i social, i l'ús dels llenguatges que fan possible aquestes relacions. Tot això regit pel respecte als diferents ritmes individuals de cada infant i a les cures essencials en un entorn afectiu, participatiu i d'igualtat que li proporcioni confiança, benestar i seguretat.

La identitat i el valor d'aquest cicle recau en el fet que acull i acompanya els infants en els seus primers anys de vida. Uns anys on s'esdevenen canvis i aprenentatges molt significatius en la vida d'un infant, on passa d'una dependència de l'adult en molts aspectes,

a una autonomia que li permet anar descobrint i conquerint el món que habita. Acol·lidir i **acompanyar** en aquesta etapa tan única de la vida, amb la sensibilitat que requereix, és el repte principal de les persones educadores d'aquest cicle.

L'acció educativa del primer cicle es contextualitza en la quotidianitat i ha de tenir en el dia a dia un temps pausat i relaxat que combini moments de joc amb les atencions imprescindibles als diferents ritmes i necessitats de repòs, alimentació i higiene de l'infant, garantint un context de confiança, seguretat i benestar. L'estabilitat en les relacions que li proporciona la vida quotidiana ofereix a l'infant l'oportunitat de desenvolupar les seves capacitats en un ambient preparat, on té dret a poder triar allò que vol fer dins un ampli ventall de propostes de joc i on pot anar superant petits reptes de manera autònoma.

En aquest cicle s'ofereix a l'infant l'oportunitat d'estar en un entorn que amplia i diversifica l'experiència viscuda en el context familiar i a la família se li permet trobar un espai on poder compartir la seva experiència de vida amb altres famílies i amb les persones educadores.

Tot i que la realitat educativa inclou el segon cicle d'educació infantil dins d'un context escolar diferent del primer cicle, s'han de concebre els dos cicles com una única etapa amb principis, objectius i capacitats comuns que la doten de sentit per si mateixa.

El segon cicle d'educació infantil acull infants amb processos maduratius i de desenvolupament diversos. Acull infants que han anat a l'escola bressol i altres que no han tingut aquesta experiència. Des d'aquesta diversitat, aquest cicle ha de tenir una actitud acollidora i respectuosa amb els diferents ritmes dels infants per prevenir i compensar desigualtats d'origen social, econòmic o cultural.

En el segon cicle, s'amplien i reforcen els aprenentatges adquirits prèviament i s'intensifica el protagonisme del desenvolupament i adquisició de capacitats per avançar en el camí cap a un grau progressiu d'autonomia i iniciativa. Aquesta conquesta li permet descobrir nous contextos d'aprenentatge, ampliar el seu interès per aprendre, fer-se preguntes sobre el món que l'envolta, trobar respostes a diferents situacions, relacionar-se, comunicar-se i créixer harmònicament.

Acompanyar els infants en aquest cicle implica proposar diferents contextos d'aprenentatge, reptes cognitius, crear un ambient ric i facilitador de relacions humanes, donar oportunitats per reforçar la confiança i la seguretat afectiva, assegurar el camí cap a l'autèntica autonomia i ajudar que els infants es puguin anar fent una idea pròpia del món en què viuen, des de la quotidianitat, el joc i l'experimentació.

L'equip educatiu ha d'actuar com a facilitador d'un entorn on es creïn expectatives per als infants, a través de propostes que tinguin interès i significat, i els proporcionin les mateixes oportunitats d'aprendre independentment del gènere, l'edat, l'origen sociocultural, l'habilitat i els coneixements previs.

L'infant aprèn i es relaciona amb el seu entorn de forma global, establint connexions de manera natural entre els diferents àmbits de coneixement. Viu i creix com a subjecte complet que es desenvolupa en tots els espais de la seva experiència, sense fragmentacions. L'educació infantil ha d'estar connectada a la realitat i l'ha de presentar davant l'infant de la manera més propera possible a la seva forma d'aprendre.

És a través de les diferents situacions globalitzades i amb sentit que l'infant construeix i torna a construir les estructures que utilitza per entendre la realitat i per intervenir-hi. L'aprenentatge no es pot segmentar ni aïllar de les situacions reals i autèntiques on s'ha de

fer servir allò que s'aprèn.

La necessitat de sistematitzar i planificar l'activitat educativa orienta, doncs, l'organització del currículum en quatre eixos de desenvolupament i aprenentatge que agrupen les diferents capacitats que l'infant ha de **desenvolupar** durant l'etapa. Aquests eixos pretenen ser un pas més cap a la globalització organitzant les capacitats d'una manera que respecten i s'adapten a la forma de desenvolupar-se i aprendre dels infants. Els diferents eixos estan centrats en l'infant, en les accions que realitza, en com aprèn, com es va coneixent a si mateix, com es relaciona amb els altres, com es comunica i com descobreix a través de l'experimentació el seu entorn proper, per aconseguir que es pugui desenvolupar en plenitud.

Al llarg de l'etapa de l'educació infantil els infants hauran de desenvolupar les capacitats entorn dels eixos següents:

1. Un infant que creix amb autonomia i confiança.
2. Un infant que es comunica amb diferents llenguatges.
3. Un infant que descobreix l'entorn amb curiositat.
4. Un infant que forma part de la diversitat del món que l'envolta.

Cada eix pren sentit des de la complementarietat amb els altres tres, i així s'hauran d'interpretar en les diferents situacions i propostes, des de la globalitat de l'acció i dels aprenentatges.

Aquesta estructura ha d'ajudar a posar l'infant al centre de les decisions educatives, sense presentar la realitat parcel·lada, creant uns espais d'aprenentatge **globalitzats i establint** relacions entre les capacitats, els criteris d'avaluació i els diferents sabers de l'etapa, a fi de contribuir al desenvolupament de les nenes i els nens, per acompanyar-los en la interpretació de l'entorn i que esdevinguin persones capaces d'intervenir activament, solidàriament i críticament en el món que els envolta.

EIX 1. UN INFANT QUE CREIX AMB AUTONOMIA I CONFIANÇA.

La progressiva presa de consciència com a persona individual junt amb la interacció de l'entorn social ajuda a l'infant a formar-se una imatge d'ell mateix per anar construint la seva identitat. És un procés llarg, ple d'incerteses i il·lusions, que s'inicia quan és un nadó dependent i que va derivant cap a una progressiva autonomia.

L'autonomia és un procés particular de cada infant, una conquesta que l'infant assoleix desenvolupant les seves capacitats i estratègies personals. Per fer-ho l'infant requereix una persona adulta que dona temps, espais, garanteix un ambient adequat i ho fa des d'una mirada de respecte i escolta als diferents ritmes i moments evolutius de cadascú.

L'autonomia té a veure amb les capacitats de cada infant però també amb la voluntat i el plaer de voler fer les coses sense ajuda, i no a la necessitat de respondre a un desig d'una persona adulta

Mitjançant l'activitat autònoma l'infant va integrant un sentiment d'eficàcia que li aporta seguretat, benestar, satisfacció personal i desig de continuar desplegant les seves capacitats.

A través del joc els infants ocupen el món, s'expressen, es relacionen, es coneixen, coneixen les propietats del món físic, la cultura, es posen a prova, desenvolupen projectes

d'acció i pensament i desenvolupen la seva autonomia i competència. El joc és la seva manera de viure i ha de ser l'eix del dia a dia, a l'escola.

En els primers anys de vida, l'infant anirà reconeixent el seu cos global i parcialment, les seves possibilitats perceptives i d'acció, expressió i moviment, així com les seves limitacions, sent capaç d'identificar les sensacions i emocions que experimenta, gaudint amb elles i utilitzant les possibilitats expressives del cos per manifestar-les. Al llarg de l'etapa, anirà evolucionant des d'una activitat reflexa i involuntària, cap a una activitat motora cada vegada més intencional, que es va desenvolupant en paral·lel al control progressiu del seu cos.

És en aquesta etapa en la qual es produeix el descobriment de la sexualitat i s'inicia la construcció de gènere. També en aquest aspecte, és el moment d'acompanyar a cada infant en el seu propi desenvolupament personal, respectant la diversitat afectiva i sexual, ajudant-lo a identificar i eliminar tota discriminació.

Les capacitats d'aquest eix es despleguen, doncs, en relació amb el desenvolupament personal i social de l'infant durant aquesta etapa. Aquestes capacitats tracten aspectes relacionats amb el control progressiu de si mateixos a mesura que es construeixen una identitat pròpia.

L'espai i el temps juguen un paper cabdal en el desenvolupament físic i motor, utilitzant recursos personals per a interaccionar amb l'entorn d'una forma cada vegada més ajustada i independent, valorant i confiant en les pròpies possibilitats i respectant les dels altres. Els sabers d'aquest eix estan centrats en el desenvolupament de la pròpia identitat, amb una imatge progressivament ajustada i positiva.

Capacitats de l'etapa

1. Progressar en el coneixement i el domini del cos, en el moviment i la coordinació, adonant-se de les pròpies possibilitats, per anar desenvolupant autonomia personal i una imatge ajustada i positiva d'un mateix.

Molts dels processos d'aprenentatge a la vida de l'infant es fan a través del cos i el moviment. L'activitat motriu espontània permet a l'infant descobrir, explorar i entendre el món que l'envolta, per aconseguir un desenvolupament global, harmònic i integral de la seva persona. És necessari observar i acompanyar el progrés de l'infant en la descoberta, les sensacions, les percepcions i les representacions del propi cos en diferents situacions d'aprenentatge i de joc motor, sensorial, simbòlic i de regles, de relació, de descoberta, etc.

El desenvolupament de la motricitat va lligat a la maduració neuronal de cada infant. La seva relació és un procés no homogeni i influenciat per aspectes personals, socials i ambientals. Per aquest motiu, és importat observar i valorar que el progrés en les adquisicions motrius de l'infant segueixi un ritme progressiu i en constant evolució. Reconèixer la importància del moviment lliure, en un entorn respectuós amb els ritmes de cadascú, suposa també, reconèixer que els infants fan ús de la seva pròpia iniciativa, en uns espais i materials pensats i organitzats per la persona adulta que confia en les capacitats de l'infant.

Experimentar les possibilitats motrius i sensorials del propi cos ajudarà a l'infant a avançar en el control dinàmic dels desplaçaments, equilibris i moviments cada vegada més coordinats i precisos, superar reptes i elaborar un esquema corporal cada vegada més ajustat.

En un escenari preparat, amb un adult present i atent, l'infant serà capaç de desenvolupar-se de manera creativa i d'anar iniciant al seu ritme, en funció de les seves capacitats i de la relació amb els altres, el procés d'autonomia en la vida quotidiana.

Aquest procés requereix temps, espai i un entorn adequat, però sobretot necessita voluntat per part de l'infant i un adult que respecta, confia, escolta i acompanya les seves capacitats.

Criteris d'avaluació de final d'etapa

- Avançar en el moviment, el domini i coneixement del propi cos, ajustant les accions i les reaccions a cada situació, desenvolupant la coordinació, l'equilibri i la precisió.
- Participar en diferents contextos de joc ajustant les possibilitats motrius, superant reptes motrius i adequant el to muscular.
- Mostrar progressivament sentiments de seguretat personal en situacions quotidianes, confiant en les pròpies possibilitats i manifestant iniciativa.
- Actuar cada vegada de manera més autònoma en situacions quotidianes, desenvolupant hàbits d'higiene, alimentació i cura personal.
- Adquirir habilitats manipulatives en situacions quotidianes, mostrant-ne una coordinació progressiva.

Sabers

Cos, moviment i autonomia

1r cicle

- Descobriment i reconeixement de la pròpia imatge i la de les persones de l'entorn.
- Curiositat i interès en l'exploració sensomotriu i en les habilitats manipulatives necessàries. Descobriment d'objectes de manera activa i autònoma.
- Adquisició d'una progressiva autonomia en situacions quotidianes.
- Desenvolupament progressiu d'estratègies per identificar i evitar situacions de risc o perill.
- Gaudi i benestar en el moviment lliure i el joc autònom.

2n cicle

- Acceptació i respecte pel propi cos i pels cossos dels altres.
- Progressiva construcció d'una imatge positiva d'ell mateix i dels altres.
- Exploració i reconeixement del propi cos a través dels sentits.
- Adaptació del propi moviment en relació amb els altres, amb els objectes i amb les situacions espaciotemporals.
- Exploració i coneixement global i segmentari del cos, de les característiques individuals i dels canvis físics.
- Domini progressiu de les habilitats motrius bàsiques: desplaçaments, equilibri, salts, girs, trepa, respiració i manipulació d'objectes.
- Control i consciència corporal.
- Domini actiu de l'atenció i la relaxació del to muscular i la postura a les característiques dels objectes, accions i situacions.
- Ordenació progressiva de la lateralitat.
- Experimentació manipulativa i domini progressiu de la psicomotricitat fina amb diferents objectes i eines, iniciant-se el desenvolupament grafomotor.
- Experimentació i inici progressiu de la definició de la lateralitat dominant.
- Iniciativa i curiositat per adquirir noves habilitats motrius a través del joc i el moviment lliure.

- Vivència del joc autònom i el moviment lliure com a font de benestar, aprenentatge i relació.
- Desenvolupament i autoregulació progressiva d'hàbits d'autonomia. Iniciativa i esforç per trobar solucions a diferents situacions.
- Adaptació de forma autònoma a l'entorn relacionant-se amb els altres.
- Implicació progressiva en la cura d'un mateix i dels altres.

2. Viure les emocions, expressar i reconèixer sentiments i necessitats, per anar creixent en benestar emocional i seguretat afectiva.

Manifestar i reconèixer les emocions forma part d'un procés vital que es dona al llarg de tota la vida.

Els infants tot just estan a l'inici d'aquest procés i cal que la persona adulta que té al seu entorn l'acompanyin perquè puguin afrontar amb seguretat i autonomia les diferents situacions emocionals de la vida quotidiana.

Les emocions formen part dels mateixos infants com a subjectes globals, no es poden deslligar de com es van desenvolupant, de com van aprenent, de com van interactuant amb els altres, de com són capaços d'encarar situacions noves superant els seus límits i de com van acceptant les frustracions. Els infants han de poder viure a través de les emocions cada experiència en un context autèntic i adient, en el qual puguin trobar espais per expressar-les, reconèixer-les i aturar-se en un moment posterior de reflexió, quan sigui necessari i amb l'acompanyament de l'adult, per veure les accions i conseqüències que d'elles es poden derivar.

En aquesta etapa l'infant estableix les primeres relacions amb els seus iguals, s'adona que pertany a un grup amb el qual comparteix vivències que l'ajuden a créixer. La interacció amb els altres, a vegades, pot provocar situacions de conflicte. En aquests casos, l'infant pot cercar estratègies per resoldre-les, amb l'acompanyament de la persona adulta. D'aquesta manera, els conflictes, poden esdevenir oportunitats per créixer en les relacions.

L'infant s'ha de sentir acollit i ha de percebre que es respecta la seva intimitat i els seus estats emocionals. Un entorn acollidor afavorirà que se senti segur de les seves accions i decisions per anar formant una autoimatge positiva i per desenvolupar confiança en ell mateix i en els altres.

Criteri d'avaluació de final d'etapa

- Expressar progressivament les necessitats i els desitjos derivats de les pròpies emocions adquirint confiança i seguretat afectiva i emocional.
- Demanar, acceptar i oferir ajuda, establint relacions afectives positives, de manera lliure, segura i respectuosa en moments de vida quotidiana.

Sabers.

Desenvolupament de l'afectivitat.

1r cicle

- Vivència i expressió d'emocions, necessitats, sentiments i sensacions.
- Disposició per establir relacions afectives positives amb els altres infants i amb les persones adultes amb qui comparteix situacions i activitats quotidianament.

- Vivència i expressió de les pròpies emocions, sentiments, preferències i interessos.
- Col·laboració i ajuda mútua en diferents contextos i moments de la vida quotidiana.

2n cicle

- Vivència i expressió de les pròpies emocions, sentiments, necessitats, preferències i interessos.
- Col·laboració i ajuda mútua en diferents contextos i moments de la vida quotidiana.
- Sentiment de pertinença al grup en projectes compartits.
- Desenvolupament d'estratègies de seguretat afectiva i emocional.
- Expressió i desenvolupament de relacions afectives i comunicatives, sabent demanar i acceptar ajuda quan es necessiti.

3. Adonar-se de la influència de l'espai i el temps en les situacions de vida quotidiana a partir de les experiències viscudes, per créixer amb seguretat i entendre el món.

Els infants van construir la seva visió del món en què viuen des de la seva relació i vivència amb l'espai i el temps. La regulació de ritmes interns i externs, l'exploració de l'espai en relació amb el seu cos i les sensacions que els aporta, els permeten anar descobrint-se i descobrir els altres. L'escola ha de potenciar que l'infant es relacioni de forma directa amb l'entorn, primer partint del propi cos en l'exploració i moviment lliure, i més endavant relacionant-lo amb altres objectes. En aquesta etapa és important promoure jocs d'exploració, on adquireixen aspectes de raonament espacials partint de les pròpies vivències.

Mitjançant la regularitat en les diferents accions de la vida quotidiana es van establint uns hàbits que aporten seguretat i benestar a l'infant, ajudant-lo a orientar-se en l'espai i a organitzar-se en el temps.

L'espai i el temps no es poden concebre per separat. Quan es considera aquests conceptes amb els infants, estem oferint-los eines que els ajudin a acceptar, indagar i interpretar els diferents canvis que van succeint.

Criteris d'avaluació de final d'etapa

- Utilitzar les nocions temporals i espacials bàsiques a partir de les pròpies vivències.
- Desenvolupar aspectes de raonament espacial a través de jocs d'exploració i situacions de vida quotidiana.
- Avançar en la gestió del propi temps, anticipant i planificant l'acció per fer una tasca.

Sabers

Orientació en l'espai i organització en el temps. Gestió dels canvis.

1r cicle

- Orientació amb autonomia en els espais habituals i quotidians i iniciació en l'ús de termes relatius a l'espai (aquí, allà, dins, fora, etc.)
- Orientació en les seqüències temporals en què s'organitza la vida diària i iniciació en l'ús de termes relatius a l'organització del temps (ara, després, avui, demà...)

2n cicle

- Utilització de nocions temporals i espacials bàsiques en relació amb el cos, els

objectes i altres persones en les pròpies vivències.

- Identificació d'alguns canvis i permanències en la vida quotidiana i en l'entorn proper i predicció de la seva continuïtat.
- Comprensió progressiva de la idea del pas del temps, els dies, les setmanes, els mesos, les estacions, les festes populars, etc.
- Reconeixement de seqüències i ordenació temporal de fets i activitats de la vida quotidiana. Identificació de sèries/repeticions /patrons
- Organització i representació espacial partint de les pròpies vivències, utilitzant diferents llenguatges
- Reconeixement d'imatges simètriques en el propi cos i la natura.
- Reconeixement d'un mateix element des de diferents punts de vista i en versions de mides diferents
- Interpretació de representacions de trajectes coneguts.
- Ús de mapes senzills i/o seguiment d'indicacions verbals i en situacions de joc i entorns propers.

4. Progressar en l'adquisició de normes i hàbits saludables i ecosocialment responsables, per anar adquirint confiança en les pròpies possibilitats i capacitats.

En el procés de descoberta d'un mateix i dels altres, és important que l'infant vagi coneixent les normes i convencions socials del seu entorn, per poder anar desenvolupant progressivament actituds respectuoses amb ell, amb els altres i amb l'entorn, des d'una perspectiva interdependent i ecoresponsable.

L'adquisició d'hàbits saludables i sostenibles i la seva progressiva integració en la vida quotidiana, contribueixen a la cura d'un mateix i a la millora de la pròpia autonomia.

Cada infant té un ritme biològic i de desenvolupament de les capacitats diferent, per això és fonamental trobar moments d'atenció personal per cada un d'ells.

Garantir la satisfacció de les seves necessitats amb un acompanyament respectuós per part de la persona adulta, porta l'infant a assolir petites o grans conquestes en la satisfacció de les seves necessitats de manera autònoma, així com a percebre que avança en l'assoliment d'alguns hàbits relacionats amb l'alimentació, la higiene, el descans.

En darrer terme s'ha d'acompanyar també als infants en la consciència de les seves possibilitats, la descoberta dels perills que algunes situacions li poden comportar.

Criteris d'avaluació de final d'etapa

- Incorporar estratègies i hàbits saludables relacionats amb la cura personal i la cura de l'entorn, mostrant progressivament iniciativa i confiança.
- Mostrar interès en diferents situacions, perseverant i demanant o acceptant ajuda, si és necessari.
- Comprendre la necessitat d'acords i normes, ajustant la seva actuació als diferents contextos de joc.

Sabers

Hàbits de vida saludable per l'autocura i la cura de l'entorn

1r cicle

- Identificació i manifestació de les pròpies necessitats fisiològiques.
- Participació en les accions quotidianes d'alimentació, higiene personal i descans. Hàbits sostenibles relacionats amb el benestar corporal, la higiene i la salut.

2n cicle

- Identificació, manifestació i regulació de les pròpies necessitats fisiològiques.
- Identificació de situacions perilloses i prevenció d'accidents i prudència davant d'algunes situacions de risc o perill.
- Incorporació progressiva d'hàbits i actituds de superació, perseverança, atenció i iniciativa.
- Incorporació progressiva d'hàbits sostenibles i ecosocialment responsables relacionats amb la salut, el benestar personal i l'entorn que habiten.

EIX 2: UN INFANT QUE ES COMUNICA AMB DIFERENTS LLENGUATGES

En els primers anys de vida, l'infant s'inicia i avança en la capacitat de comunicar-se i expressar-se. Aquest avenç és possible quan el seu entorn més proper i significatiu l'atén, el reconeix, l'escolta, li respon i li ofereix eines per explorar aquests llenguatges. La interacció amb els altres és el que li permet comprendre, incidir i aprendre en el seu context: preguntant, explicant, opinant, compartint, expressant sentiments...

Els infants aprenen i es comuniquen de moltes maneres, en diferents contextos i a través de diferents mitjans. L'infant va explorant, utilitzant i interioritzant els diferents llenguatges amb els quals es pot comunicar. Aquesta comunicació i expressió precisa uns procediments i habilitats, coneixements i actituds, que compleixen una triple funció: comunicativa, representativa i ludicocreativa.

La interiorització i l'ús dels diferents llenguatges han de permetre a l'infant anar esdevenint una persona capaç de comunicar-se i expressar-se de forma ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals, augmentant la seva creativitat, autonomia i seguretat. El desig de l'infant per interactuar l'ajudarà a construir la seva identitat, a representar el món que l'envolta i a relacionar-se amb els altres.

L'educació infantil ha de propiciar un ambient ric, preparat i creatiu. Ha d'oferir als infants oportunitats i situacions reals per expressar-se a través del cos i de l'art en totes les seves vessants: la música, la literatura, la plàstica, la imatge i la matemàtica. Per poder fer-ho serà necessari crear contextos que incloguin tots els llenguatges possibles i on s'estableixin relacions entre ells.

L'infant, a través dels llenguatges, ha de poder manifestar progressivament fets i vivències, explorar coneixements, expressar i comunicar idees, emocions i sentiments, construir pensament i participar en intercanvis comunicatius diversos.

En la mesura que explora i experimenta els recursos i les eines de cada llenguatge, se n'apropia i interioritza els processos i codis específics, desenvolupant les seves capacitats

expressives i comprensives. Les capacitats relacionades amb aquest eix es relacionen amb l'habilitat de comunicar-se amb altres persones de manera respectuosa, ètica, personal i creativa. Així mateix, estan orientades a tres aspectes claus de la comunicació: la comprensió, l'expressió i la interacció, donant un caràcter prioritari al procés d'adquisició de la llengua oral. Aquesta és el principal instrument per la comunicació, l'expressió de vivències, idees o emocions i és per això que ocupa un lloc d'especial importància en aquesta etapa educativa.

Capacitats de l'etapa

1. Interpretar, comprendre i expressar missatges, per avançar en la comunicació i la construcció de nous aprenentatges mostrant interès i iniciativa.

El desig o la necessitat d'interactuar amb l'entorn és el motor que possibilita l'evolució de les destreses comunicatives.

Per això, és imprescindible, experimentar el plaer de comunicar-se mitjançant les primeres interaccions (gestos, silencis, prosòdia...), el context de les quals, faciliten la comprensió, l'expressió i la integració dels significats de les paraules abans que l'infant sigui capaç d'usar-les. Perquè, des dels primers moments l'infant s'expressa. La persona adulta, com a principal interlocutora en aquestes fases inicials, es converteix en la facilitadora de l'experiència comunicativa, posant paraules a situacions i responent a manifestacions de l'infant a partir d'experiències compartides, captant i comprenent el que es tracten de dir de moltes maneres.

Provocar i promoure la intenció comunicativa afavoreix el desplegament de diferents capacitats que permeten a l'infant interpretar els missatges dels altres i interactuar amb l'entorn per expressar les seves necessitats, emocions, sentiments i idees en un clima de benestar i seguretat emocional i afectiva.

Per aconseguir créixer i desenvolupar-se saludablement, l'infant necessita trobar una manera efectiva de comunicar-se amb el món. L'infant aprèn a parlar parlant i interaccionant amb els altres. Aquesta és la via essencial del procés de desenvolupament de la llengua oral, trobar espais reals perquè l'infant vulgui i pugui expressar-se i que la comprensió i la interpretació del missatge li permeti participar en les diferents situacions del dia a dia.

Comprendre implica interpretar missatges, analitzar-los i donar resposta als estímuls percebuts. Els infants van adquirint i activant diferents estratègies per a desenvolupar la capacitat de realitzar anticipacions, aproximacions i inferències d'una manera cada vegada més personal i creativa. D'aquesta manera, podran comprendre i interpretar els missatges i les intencions comunicatives d'altres persones i aniran construint nous significats i aprenentatges, progressant des de l'acompanyament en autonomia i coneixement del món.

Participar en situacions de comunicació significatives i funcionals, des del respecte a les diferències individuals, permet a l'infant conèixer i integrar progressivament al seu repertori comunicatiu els diferents llenguatges (verbal, no verbal, plàstic, musical, corporal, audiovisual...) i descobrir les possibilitats expressives de cadascun d'ells, per utilitzar el més adequat, de manera ajustada i eficaç, en funció de la intenció comunicativa o de les exigències de l'entorn.

Criteris d'avaluació final d'etapa

- Interpretar de forma eficaç els missatges i les intencions comunicatives dels altres.
- Participar en situacions comunicatives de manera activa, espontània i respectuosa, ajustant el repertori comunicatiu a les propostes, als interlocutors i al context.
- Fer un ús funcional de la llengua oral (llenguatge oral) augmentant el repertori lingüístic i construint progressivament un discurs més organitzat i coherent en diferents contextos.
- Emprar la llengua oral com a forma per a construir el propi pensament i regular l'acció en les interaccions amb els altres desenvolupant seguretat i confiança.

Sabers

Intenció i elements de la interacció comunicativa

1r cicle

- Desig de comunicar-se com a base de l'intercanvi comunicatiu.
- Utilització de les possibilitats motrius del cos amb intencionalitat comunicativa i expressiva.
- Manifestació d'actituds comunicatives significatives: atenció conjunta, mirada referencial i escolta atenta.

2n cicle

- Adquisició progressiva de nou repertori comunicatiu, elements de comunicació no verbal i utilització de frases cada vegada més complexes.
- Manifestació d'empatia i assertivitat en moments de relació i comunicació amb la resta d'infants i amb les persones adultes de referència.
- Utilització de normes socials d'intercanvi lingüístic en situacions comunicatives que potenciïn el respecte i la igualtat: atenció, escolta activa, torns de diàleg i alternança.

Comunicació oral - Expressió, comprensió, diàleg

1r cicle

- Comprensió de les intencions i dels missatges amb una escolta activa, reconeixent els diferents senyals comunicatius: gest, entonació...
- Iniciació en la descoberta i l'ús de la llengua oral com a oportunitat d'expressió i representació.
- Expressió de necessitats, sentiments i idees mitjançant la llengua oral.
- Utilització de frases senzilles en situacions properes: primeres converses amb sons, vocalitzacions i jocs d'interacció.
- Ampliació progressiva del repertori lingüístic.
- Interès, gaudi i participació en intercanvis lúdics amb la llengua oral.

2n cicle

- Ús progressiu de la llengua oral en situacions quotidianes per evocar i relatar fets, per expressar i comunicar idees, desigs i sentiments, com a forma d'estructurar el propi pensament.
- Ús progressiu de la llengua oral en situacions quotidianes per regular la pròpia acció.

- Utilització d'estratègies de comprensió amb imitació de models i amb un ús de la llengua cada vegada més acurat en: pronunciació, estructura gramatical, lèxic, entonació, to de veu...
- Participació en converses compartint les descobertes, hipòtesis, desitjos, sentiments i emocions, aprenent a contrastar i a incorporar les aportacions dels altres.
- Ús de la llengua oral per mostrar acords i desacords i resoldre conflictes.
- Participació i escolta activa en situacions habituals de comunicació: converses, contextos de joc i diferents situacions de la vida quotidiana.
- Discriminació auditiva i adquisició progressiva de consciència fonològica en contextos de joc i de vida quotidiana.
- Ús d'un llenguatge respectuós amb les diferències i identificació progressiva, amb acompanyament adult, d'esterotips lingüístics.

2. Expressar-se de manera entenedora, personal i creativa utilitzant diferents llenguatges, explorant les seves possibilitats i gaudint-ne, per respondre a diferents contextos comunicatius.

En els primers anys, la producció i emissió de missatges té a veure amb la necessitat de contacte i satisfacció de les necessitats més bàsiques; el llenguatge corporal i gestual és essencial en aquest acte comunicatiu. Simultàniament, la llengua oral, gràcies a la interacció amb la persona adulta, es converteix en el vehicle principal d'aprenentatge, regulació de la conducta i expressió de necessitats, idees, emocions, sentiments i vivències. La prosòdia i tots els aspectes no verbals que l'acompanyen són d'una importància cabdal.

A mesura que s'avança en l'etapa, l'infant va descobrint, mitjançant l'ús i l'experimentació, les possibilitats expressives de cadascun dels llenguatges per representar aspectes de la realitat, viscuda o imaginada, d'una forma cada vegada més personal i ajustada als diferents contextos i situacions comunicatives. L'infant quan utilitza les formes d'expressió d'una manera lliure i creativa i progressivament va conceptualitzant i aprofundint en les tècniques requerides en cada cas.

L'escola ha d'oferir experiències riques i diverses, estretament integrades en la quotidianitat, que incloguin tota mena de manifestacions artístiques i que promoguin el desenvolupament de les habilitats creatives, la consciència cultural i la sensibilitat artística.

El llenguatge matemàtic expressa relacions. Conèixer els primers nombres i relacionar-los amb la quantitat és un dels aprenentatges que es comencen a construir en aquesta etapa i que té una evolució lenta i de llarga durada. En l'aprenentatge de la matemàtica té molta importància també el llenguatge oral que fa conscients les relacions i dona suport al raonament i a l'abstracció.

El llenguatge musical segueix un procés similar al d'una llengua i s'adquireix des de les vivències i el coneixement que rebem a partir del so que ens envolta. És un mitjà que permet la comunicació amb els altres a través del desenvolupament de l'escolta atenta i activa, la sensibilitat, la improvisació i el gaudi de la pròpia veu, el propi cos o els jocs motors i sons.

A través del llenguatge plàstic l'infant desenvolupa progressivament diferents destreses i habilitats, experimenta amb tècniques i materials que li permeten expressar emocions, idees, vivències o fantasies.

Per fer-ho, és imprescindible un ambient preparat i ric, esteticament agradable, que generi

creativitat i pensament divergent. Allunyar-se d'imatges estereotipades i crear vincles amb el món cultural i artístic apropen l'infant a la dimensió estètica com una actitud de cura, atenció i sensibilitat. Mitjançant la descoberta i el contacte d'artistes i manifestacions plàstiques properes i variades desenvolupa el gust estètic i crea aquests vincles amb el món cultural i artístic proper.

El llenguatge corporal a través, primer, del respecte al moviment lliure, i després amb les danses, teatre, senzilles coreografies o dramatitzacions, potencia les capacitats comunicatives, artístiques, espacials, temporals, interpersonals i intrapersonals de l'infant i l'hi permeten anar prenent consciència del propi cos, dels seus sentiments i emocions i a expressar el que pensa, el que vol i el que sent.

Els primers contactes amb la tecnologia digital han de permetre als infants anar adquirint destreses comunicatives i el desenvolupament d'habilitats cognitives en col·laboració amb els altres. Des d'un ús saludable amb la diversitat de dispositius i aplicacions, l'infant pot participar en activitats contextualitzades i proposades interactives amb l'acompanyament de la persona adulta.

L'entorn immediat és ple de diferents tipus de textos pels quals l'infant mostra interès. L'inici de l'acostament progressiu al llenguatge escrit com a forma de comunicació, coneixement i gaudi, s'ha de realitzar sempre des del respecte a l'evolució dels diferents ritmes de desenvolupament personal.

Mitjançant l'apropament als textos escrits i la seva exploració a través d'anticipacions i inferències, així com a través de l'observació de models lectors i escriptors de qualitat, s'anirà despertant en els infants la curiositat per descobrir les seves funcionalitats.

Aquest aprenentatge es desenvoluparà d'una manera rica i plaent en contextos plens de significat, on l'infant ha de trobar ocasions per produir missatges per plaer i a sentir l'emoció d'expressar els seus pensaments, vivències o sentiments de manera espontània.

La literatura, en totes les seves manifestacions, té un paper molt important en el desenvolupament de la creativitat i en l'adquisició de la llengua oral i escrita. Ajuda a interpretar, imaginar, somiar, identificar-se i conèixer l'entorn cultural.

Tenint en compte que la literatura, oral i escrita, ofereix una representació simbòlica de la realitat, s'haurà de vetllar per ampliar el ventall de relats amb diversitat de protagonistes, de manera que es visibilitzin diferents gèneres, actituds, valors, etc. Al llarg de tota l'etapa, l'infant ha de créixer en un entorn lingüístic ric i anar construint, amb l'acompanyament de l'adult, un itinerari literari propi de qualitat.

Criteris d'avaluació final d'etapa

- Manifestar habilitats per comunicar-se i interactuar a través de diferents llenguatges, ajustant l'expressió al context verbal, matemàtic, corporal, plàstic, musical i digital.
- Evocar i expressar espontàniament idees, sentiments, emocions i vivències mitjançant diferents llenguatges i formats.
- Utilitzar la intuïció, la improvisació, la fantasia i la creativitat tant en l'observació i l'escolta com en els processos creatius artístics a través dels diferents llenguatges.
- Interpretar i crear manifestacions artístiques individuals i col·lectives, utilitzant i explorant diferents instruments, recursos o tècniques, mostrant una actitud curiosa i respectuosa.
- Explorar les possibilitats sonores, simbòliques, cinètiques, visuals i plàstiques a través dels elements de l'entorn.
- Mostrar interès per la descoberta progressiva de la relació entre el text oral i l'escrit,

en contextos funcionals, participant en situacions significatives d'aproximació al llenguatge escrit.

- Gaudir i participar en propostes de literatura infantil, descobrint, explorant i apreciament la bellesa del llenguatge literari.

Sabers

Llenguatge matemàtic

1r cicle

- Iniciació a la comprensió i expressió de l'ús del llenguatge matemàtic en situacions quotidianes on s'indiquin relacions de quantitat, mesura i/o situació a l'espai: molts pocs, llarg/curt, prop/lluny.

2n cicle

- Reconeixement i ús de llenguatge matemàtic, nombres, símbols i codis que poden ser llegits pels altres i que tenen significats compartits per la societat en contextos reals i situacions progressivament més complexes.
- Elaboració i comunicació d'idees matemàtiques i raonament emprant llenguatge matemàtic.
- Reconeixement de nombres i de la quantitat que representen així com de la seva utilitat (quantitat, identificació, ordre, situació ...) en contextos propers i de vida quotidiana.

Llenguatge i expressió musical

1r cicle

- Iniciació en la descoberta i l'ús del llenguatge musical com a oportunitats d'expressió i representació.
- Reconeixement i reproducció de cançons, cantarelles, poemes, jocs de falda i ritmes coneguts,
- Descoberta de les possibilitats sonores i expressives de la veu, del cos, dels objectes i dels instruments.
- Desenvolupament de l'escolta com a font de descobriment i gaudi.

2n cicle

- Progressió en el domini i l'ús de la veu, a partir de jocs i cançons.
- Curiositat, interès i gaudi davant les creacions musicals en diferents formats.
- Escolta activa de creacions musicals per a la discriminació, identificació i captació de la pulsació i ritmes, estructures, qualitats dels sons, melodies i harmonies.
- Interpretació de cançons i danses tradicionals catalanes i d'arreu del món.
- Adquisició d'actituds i habilitats necessàries per escoltar, observar, interpretar i crear.
- Desenvolupament de l'escolta com a font de descobriment i gaudi.

Llenguatge i expressió plàstica

1r cicle

- Iniciació en la descoberta i l'ús del llenguatge plàstic com a oportunitats d'expressió i representació.
- Percepció sensorial dels elements de l'entorn immediat
- Curiositat i interès en l'exploració d'alguns materials i tècniques plàstiques.

2n cicle

- Curiositat i interès per les creacions plàstiques. Respecte per les creacions plàstiques dels altres.
- Ús del llenguatge plàstic com a font de gaudi, de creació i d'aprenentatge.
- Experimentació amb diferents eines, materials i tècniques plàstiques: dibuix, pintura, collage, modelatge, estampació...
- Descoberta d'habilitats i destreses manuals: retallar, esquinçar, arrugar, plegar...
- Descoberta progressiva de l'alfabet visual: color, textura, volum, punt, línia, taca, enquadrament, punts de vista, llum ...
- Descoberta d'artistes i manifestacions plàstiques de l'entorn cultural i artístic.

Llenguatge i expressió corporal

1r cicle

- Iniciació en la descoberta i l'ús del llenguatge corporal com a oportunitats d'expressió i representació.
- Expressió i exploració lliure del gest i el moviment a l'espai.
- Participació en jocs i danses senzilles reproduint alguns moviments i gestos

2n cicle

- Experimentació de les possibilitats expressives i comunicatives del propi cos en propostes individuals i grupals.
- Participació i gaudi en jocs d'expressió corporal i dramàtica
- Ús de recursos expressius del propi cos en la comunicació oral.
- Participació i interès per espectacles al voltant de les arts escèniques que despertin la sensibilitat i la creativitat.

Literatura infantil

1r cicle

- Progressiu interès i gaudi pels textos literaris infantils orals i escrits.
- Creació de vincles afectius i lúdics amb les persones que comparteixen els relats i amb els textos literaris.
- Ampliació progressiva del ventall de cançons de bressol, de jocs de falda, de moixaines, de contes.
- Inici en la lectura d'imatges significatives i la descodificació de signes visuals més usuals en l'entorn proper.

2n cicle

- Vivència de la literatura com un espai d'experiència amb sentit per ell mateix.
- Gaudi de la literatura com a pràctica compartida. Enfortiment de vincles afectius i lúdics amb les persones que comparteixen els relats i amb els textos literaris.
- Interès per les converses i diàlegs al voltant de textos literaris que eduquin la sensibilitat i nodreixin la imaginació i la curiositat.
- Escolta activa, comprensió i reproducció de les diferents manifestacions de la literatura popular (narracions, poesia, endevinalles) com a font de plaer.
- Viure les biblioteques com espais de gaudi.

Aproximació al llenguatge escrit

2n cicle

- Descoberta de l'ús social de la lectura i l'escriptura, de la seva funcionalitat i significativitat en situacions comunicatives reals.
- Habilitats interpretatives en la lectura d'imatges i descodificació de signes visuals cada vegada més complexos.
- Ús d'estratègies per aproximar-se a la lectura: formulació d'hipòtesi, identificació de paraules i lletres significatives i usuals, ús del context i de la forma de l'escrit, significatives, ús de les il·lustracions, gràfics i altres imatges que acompanyen els textos.
- Iniciativa i interès per expressar-se a través de l'escriptura en contextos significatius i amb aproximació progressiva a l'escriptura convencional.
- Discriminació auditiva i adquisició progressiva de consciència fonològica en propostes significatives i contextos de joc.
- Iniciació al desenvolupament de la grafia des del moviment lliure en situacions significatives i funcionals.

Relació amb les tecnologies digitals

2n cicle

- Ús saludable d'aplicacions i eines audiovisuals i digitals amb diferents finalitats: creació, comunicació, aprenentatge i gaudi.
- Lectura i interpretació d'imatges i d'informació rebuda a través de mitjans digitals.

EIX 3 UN INFANT QUE DESCOBREIX L'ENTORN AMB CURIOSITAT

L'infant té una necessitat natural d'entendre el món que l'envolta i des de les primeres edats hi elabora hipòtesis, pensaments, sobre aquest. L'escola bressol, la llar d'infants o l'escola, han de connectar amb els interessos i les actituds que manifesten aprofitant la seva curiositat i entusiasme, per fer créixer aquest coneixement d'una manera cada vegada més estructurada. Per fer-ho disposem entre d'altres de dues eines: el joc i l'experimentació.

Mentre juga l'infant explora i experimenta. En el joc hi intervenen un seguit de processos

que són la base per anar construint coneixements de tota mena, sensorials, motors, socials, físics... La manipulació i l'experimentació amb diferents materials afavoreixen la construcció de les primeres relacions causals, que els orienten en els seus comportaments d'exploració de l'entorn. D'aquesta manera els infants intervenen sobre els elements, els objectes, les situacions que els interessin, i es van formant una idea d'ells mateixos amb capacitat d'aprendre i amb recursos per emprendre nous reptes.

Les capacitats d'aquest eix s'orienten al desenvolupament del pensament i de les estratègies cognitives a través del procés de descobriment de l'entorn físic i natural. L'eix s'organitza al voltant de tres capacitats. La primera s'orienta al desenvolupament de les habilitats que l'ajuden a identificar i establir relacions lògiques entre els diferents elements de l'entorn; la segona se centra en una actitud crítica i creativa per identificar reptes i proposar possibles solucions. I la tercera suposa un acostament respectuós cap al món natural per despertar la consciència de la necessitat del seu ús sostenible.

Es concep el medi natural com la realitat en la qual s'aprèn i sobre la que s'aprèn. Els sabers s'estableixen en funció de l'exploració dels elements de l'entorn, mitjançant la interacció corporal amb aquest i les habilitats i els processos que se'n deriven.

La indagació de l'infant sobre el món que l'envolta, comporta el desenvolupament d'estratègies com l'anticipació i la previsió, la formulació d'hipòtesi i l'observació de fenòmens per a constatar si es compleix el que espera, i la discriminació entre les característiques o atributs... Així doncs, es produeix un acostament intuïtiu a nocions i conceptes bàsics que pertanyen al món físic, sempre contrastats amb la realitat, per començar a posar les bases del pensament científic.

Gràcies a la reflexió sobre les seves experiències i relacions amb els elements de la natura, aniran progressant cap a l'observació i comprensió de les manifestacions i conseqüències d'alguns fenòmens naturals, aniran apropant-se gradualment al coneixement i valoració dels éssers vius, d'algunes de les seves característiques i de les relacions que s'estableixen entre ells i amb els éssers humans. Prendrà especial rellevància el foment de la valoració a la diversitat i la riquesa del món natural, a partir del descobriment que les persones formem part també d'aquest medi i de la vinculació afectiva amb el mateix. Dos factors bàsics per la cura i el respecte cap al medi ambient i l'adquisició d'hàbits eco saludables i sostenibles.

Capacitats de l'etapa

1. Observar i reconèixer característiques de materials i elements i establir relacions entre ells, mitjançant l'experimentació i la manipulació sensorial, per avançar cap a estructures de pensament cada vegada més complexes i desenvolupar habilitats de raonament matemàtic.

En aquesta etapa, la curiositat dels infants per descobrir el món que els envolta fa de l'exploració a través de la manipulació sensorial, l'instrument perfecte per identificar les característiques dels materials i objectes del seu entorn més proper i per establir relacions entre ells.

A mesura que l'infant es va desenvolupant, la capacitat exploratòria s'amplia: al propòsit d'obtenir plaer per sentir i tocar s'afegeix progressivament l'interès per indagar sobre les diferents característiques dels objectes. Al moviment ampli i global se li suma la capacitat

per exercir accions més específiques i detallades sobre ells. Aquest procés els proporciona cada vegada més informació sobre les qualitats dels objectes. Aquesta exploració manipulativa imprescindible és el primer pas per a la construcció d'un coneixement i d'un raonament més abstracte.

L'equip educatiu ha de crear situacions i contextos significatius, potenciar el joc autònom lliure i oferir materials i propostes que responguin als interessos i inquietuds individuals i de grup, i a la intencionalitat educativa.

Les situacions quotidianes ofereixen diverses oportunitats perquè els infants comprenguin i utilitzin el raonament matemàtic com un mitjà per descobrir i comprendre el món. S'ha d'afavorir la descoberta manipulant, observant, comparant les característiques i les propietats dels objectes, dels materials, dels elements, dels esdeveniments... A través del raonament matemàtic, l'infant avança en la descoberta sensorial, en les seves possibilitats perceptives i en l'establiment de relacions lògiques amb l'entorn

Criteris d'avaluació final d'etapa

- Utilitzar estratègies i formes pròpies de raonar per resoldre un repte i explicar el procés emprat.
- Establir relacions entre elements, diferenciant-ne qualitats o atributs, captant patrons i sabent-ho comunicar.
- Construir la noció de quantitat a partir de situacions contextualitzades i significatives.
- Reconèixer nombres en situacions quotidianes, adonant-se que poden tenir diferents usos: quantitat, identificació, ordre i situació.
- Desenvolupar de manera progressiva estratègies de càlcul i mesura en situacions significatives, utilitzant diferents elements i eines per comparar-les.

Sabers

Diàleg corporal amb l'entorn. Exploració d'objectes, materials.

1r cicle

- Observació de qualitats perceptibles i exploració dels elements de l'entorn.
- Diferenciació d'algunes qualitats sensorials fruit de l'observació i l'exploració amb els objectes, materials, elements de l'entorn natural i de la comparació de les seves propietats i atributs.
- Reconeixement progressiu de les primeres nocions quantitatives (molt, poc, bastant...) en situacions quotidianes.
- Iniciació en la classificació i el repartiment d'objectes

2n cicle

- Observació, exploració i identificació d'elements de l'entorn: objectes, materials, animals, plantes, paisatges, etc. amb actitud de respecte.
- Comparació, ordenació i classificació d'elements de l'entorn. Relacions qualitatives i quantitatives.
- Reconeixement de patrons, anticipacions i verbalització de regularitats en situacions de vida quotidiana.
- Reconeixement de situacions en les quals és necessari mesurar.

- Estimacions i prediccions amb unitats no convencionals, de manera contextualitzada i funcional.
- Utilització progressiva d'estratègies de mesura de longitud, capacitat, massa, temps, temperatura.
- Construcció de la noció de quantitat. Utilització de material per representar-la.
- Reconeixement de situacions en les quals és necessari comptar.
- Utilització progressiva d'estratègies per comptar, inclòs el comptatge a cop d'ull.
- Aplicació d'estratègies de càlcul per afegir, treure, repartir i agrupar. Reconeixement de la modificació de les quantitats i estimacions de resultats.
- Identificació de figures geomètriques que formen part d'elements de l'entorn.
- Representació gràfica i comunicació de processos seguits en l'experimentació i interpretació de resultats.

2. Desenvolupar, de manera progressiva, diferents formes de raonament i procediments del pensament científic, a través de l'observació i la manipulació, per iniciar-se en la interpretació de l'entorn i respondre de manera creativa als diferents reptes i situacions.

La curiositat i la capacitat investigadora és inherent al desenvolupament de l'infant. Al llarg de l'etapa d'educació infantil l'infant anirà trobant solucions o alternatives originals i creatives a diferents qüestions, reptes i situacions. I ho farà mitjançant l'aplicació de processos inicialment senzills i manipulatius, que progressivament guanyaran en complexitat i requeriran una capacitat més gran d'abstracció, afavorint l'autoregulació segons els resultats que va obtenint amb la interacció entre iguals, amb adults i amb l'entorn.

Els processos propis tant del disseny del mètode científic com de les habilitats de pensament computacional, s'iniciaran progressivament en aquesta etapa, mitjançant l'exploració i la investigació, la formulació i comprovació d'hipòtesis, el plantejament de diferents solucions, la descomposició d'una tasca en altres més senzilles, la interrelació de diferents coneixements, el desenvolupament de l'aprenentatge per causa-efecte, la presa de decisions per assaig-error i el planteig d'idees i solucions creatives i originals.

En tots els processos i formes de raonament hem de despertar en els infants l'ús de la creativitat per resoldre situacions complexes amb solucions creatives i originals en els diferents reptes que es trobaran al llarg de la vida.

Criteris d'avaluació final d'etapa

- Mostrar-se autònom en la gestió de reptes i situacions cada cop més complexes, cooperant amb els altres.
- Utilitzar diferents estratègies per trobar solucions obertes i creatives a diferents reptes.
- Plantejar i verificar hipòtesis a partir de la manipulació i experimentació sobre diferents elements i materials per tal d'entendre els seus comportaments.
- Participar en reptes col·laboratius en petit grup, compartint idees pròpies i escoltant les dels altres des d'una actitud de respecte.

Sabers

Experimentació en l'entorn. Curiositat, pensament científic, raonament lògic i creativitat.

1r cicle

- Exploració i indagació de l'entorn físic i social amb curiositat i interès.
- Inici en la relació i connexió entre el fet conegut i el que és nou, entre experiències prèvies i noves.
- Desenvolupament d'habilitats com l'observació, la comprovació, l'assaig-error en els contextos de joc i vida quotidiana.

2n cicle

- Observació, exploració i experimentació amb tots els sentits, del moviment, la força, l'equilibri.
- Desenvolupament d'estratègies de construcció de nous coneixements: relacions i connexions entre el fet conegut i el que és nou i entre experiències prèvies i noves.
- Formulació de preguntes, indagació, contrast, posicionament i l'aplicació a nous contextos per tornar a formular noves preguntes.
- Desenvolupament d'estratègies per a proposar solucions: creativitat, diàleg i descobriment.
- Avenç en les estratègies de planificació i organització de la pròpia acció, mitjançant el diàleg, la cooperació i el consens amb altri.
- Iniciar-se en la verbalització dels processos i dels resultats. Comunicació de l'experiència realitzada i valoració de les aportacions d'altri.

3. Explorar i reconèixer elements i fenòmens del món natural, establint relacions entre la pròpia acció i les conseqüències que se'n deriven, per iniciar hàbits de sostenibilitat i conservació de l'entorn.

L'infant va sentint curiositat i ganes d'interactuar amb l'entorn proper des de ben petit. Els diferents elements que s'hi poden trobar (la terra, l'aigua, les pedres, els animals...) i els fenòmens naturals que va observant atrauen la seva atenció i desperten la seva curiositat.

El vincle amb la natura és un dret inalienable de tots els infants, és funció de l'escola posar a l'infant en contacte amb ella, apropar-lo a l'entorn natural perquè el pugui viure, conèixer, respectar i estimar.

El procés d'observació, descoberta i coneixement progressiu de l'entorn no es pot separar d'una progressiva consciència de conservació de l'entorn. Al llarg de l'etapa s'aniran incorporant hàbits de sostenibilitat, com el consum responsable o la cura de la natura a través del model de la persona adulta primer i després en petites accions que l'infant pugui dur a terme de manera autònoma.

Aquest fet contribuirà que, de manera gradual, aprenguin a valorar les oportunitats que ofereix el medi ambient i tot allò que fa possible la vida en el planeta.

Criteris d'avaluació final d'etapa.

- Establir relacions entre els fenòmens del medi natural i la seva incidència en la vida quotidiana a partir del coneixement i observació del medi natural.

- Incorporar progressivament els aspectes bàsics de les funcions vitals dels éssers vius: nutrició, relació (en un medi concret) i reproducció, distingint-los dels objectes inerts.
- Conèixer i cuidar amb una actitud de respecte el medi natural, identificant l'impacte de les accions humanes en la conservació i la preservació de l'entorn.
- Establir relacions entre el medi natural i social a partir del coneixement i observació dels fenòmens naturals.

Indagació en el medi natural. Cura, valoració i respecte.

Sabers

1r cicle

- Observació i exploració de l'entorn planificant i ordenant la pròpia acció.
- Descoberta dels efectes de les pròpies accions en el medi natural.
- Manipulació i experimentació d'elements de l'entorn natural amb cura i respecte.

2n cicle

- Experimentació amb elements naturals (aigua, terra, aire). Descobriment de característiques i comportaments (pes, capacitat, volum...)
- Ús d'instruments d'observació tant analògics com digitals: lupes, balances i sensors per a la recollida i posterior anàlisi de dades.
- Constatació dels efectes de les pròpies accions en elements del medi natural.
- Identificació i repercussió dels fenòmens naturals en la vida quotidiana.
- Coneixement progressiu del model d'ésser viu.
- Aprofundiment en les tres funcions vitals que realitzen els éssers vius: nutrició, relació i reproducció.
- Distinció dels éssers vius vers els objectes inerts.
- Introducció progressiva del concepte de sostenibilitat.
- Respecte pels éssers vius i recursos naturals.

EIX 4 UN INFANT QUE FORMA PART DE LA DIVERSITAT DEL MÓN

L'infant des que neix interrelaciona amb els altres en un entorn concret. El primer grup social amb el qual estableix relacions i vincles és la família, nucli que li proporciona benestar, seguretat, atenció i estima, i a la vegada li facilita experiències vitals sempre relacionades amb la quotidianitat. Al llarg del temps establirà relacions amb altres grups formats per persones diverses que aniran ampliant la seva perspectiva envers els altres, s'anirà adonant de les diferències individuals i col·lectives i prendrà consciència que la relació amb els altres implica comportaments diferenciats.

Cada un dels grups socials amb els quals interactua l'infant li transmet valors, costums, normes, història, llenguatge... en definitiva, un seguit de trets culturals que anirà fent seus.

Aquest procés que s'inicia en el moment de néixer i que anirà afermant al llarg de la vida, és fonamental per al seu desenvolupament personal i psicosocial: per anar adquirint sentiment de seguretat i confiança, per crear vincles afectius amb els altres i per relacionar-s'hi amb respecte i empatia tenint com a referent els drets humans. L'establiment d'aquests vincles afectius de qualitat amb les persones significatives que l'envolten potenciarà la interacció i la

curiositat infantil per conèixer i comprendre com funciona la realitat.

En l'etapa d'educació infantil, l'infant anirà desenvolupant el sentiment de pertinença al medi social. L'estança i el grup de referència es converteix en una petita comunitat de vida en la qual es desenvolupen les habilitats socials i en la que cada persona pot expressar les seves necessitats, respectant les dels altres. I a la vegada, anirà aprenent a gestionar i a resoldre els conflictes de manera dialogada, evitant qualsevol tipus de violència.

La riquesa de conviure en un entorn divers ètnicament i culturalment ofereix una perspectiva oberta i inclusiva en les relacions, facilita el coneixement de les diverses manifestacions culturals presents en la societat i el desenvolupament d'actituds d'acceptació, respecte, reconeixement i igualtat.

Les capacitats d'aquest eix tracten de la necessària correlació entre la construcció de la pròpia identitat i de les interaccions amb l'entorn social i cultural en el qual es produeix ressaltant la importància d'afavorir i promoure interaccions sanes, sostenibles, igualitàries i respectuoses.

Capacitats de l'etapa

1. Avançar en la relació amb els altres en condicions d'igualtat, creant lligams, per construir la pròpia identitat basada en els valors democràtics i de respecte als drets humans.

Els infants estableixen relacions interpersonals des de ben aviat. A les primeres edats és freqüent veure jocs conjunts en els quals es donen experiències i vivències compartides. Aquestes primeres situacions relacionals són la llavor d'interrelacions més profundes que seran fonamentals per la construcció de la pròpia identitat.

A mesura que els infants van desenvolupant les habilitats sociocognitives i les relacions es van tornant més complexes. Es van adonant que tenir experiències compartides els ajuda a entendre i interpretar com els altres se senten i pensen, a comprendre'ls i, gradualment, a posar-se en el seu lloc, a ser respectuosos i a defugir d'estereotips socials i de gènere.

De mica en mica, a través d'aquestes experiències compartides amb els altres infants, neix l'afecte, la confiança i les complicitats que donaran lloc a les primeres amistats. I, a la vegada, també sorgeixen els primers conflictes, els quals, amb l'ajuda necessària de l'adult, l'infant haurà d'aprendre a gestionar i resoldre a través del diàleg, l'empatia i els acords.

Criteris d'avaluació final d'etapa.

- Establir relacions i vincles saludables cap als altres que respectin la convivència, la diversitat i la igualtat de gènere.
- Iniciar-se en la resolució de conflictes, proposant alternatives i gaudint els beneficis d'arribar a acords, amb l'ajuda de l'acompanyament de l'adult.
- Reproduir conductes, accions o situacions lliures d'estereotips de gènere, a través del joc simbòlic en interacció amb els iguals.
- Participar en propostes de grup acceptant les dinàmiques i el funcionament acordat.

Sabers

La vida amb els altres.

1r cicle

- Identificació dels primers vincles afectius i interès cap als altres infants i adults de

referència.

- Transició progressiva del grup familiar al grup social.
- Disposició per establir relacions afectuoses i respectuoses.
- Reconeixement dels infants de l'escola com a grups socials de pertinença.
- Adquisició progressiva d'habilitats socials que facilitin la integració en els diferents grups en els quals participa.
- Desenvolupament i incorporació progressiva d'estratègies per a la gestió de conflictes.
- Iniciació progressiva de responsabilitats en activitats i jocs.

2n cicle

- Observació i identificació de l'entorn social: l'escola, el carrer, el barri, el poble o ciutat.
- Reconeixement de la família com a nucli central de convivència i dels diferents models familiars presents a la societat.
- Reconeixement de pertinença a diferents grups socials. Característiques i funcions.
- Identificació i rebuig d'estereotips de gènere, amb l'ajuda de l'adult.
- Incorporació d'habilitats socials i pautes bàsiques de convivència, que incloguin el respecte a la igualtat de gènere.
- Comunicació de necessitats, sentiments i emocions.
- Pautes bàsiques de convivència.
- Sensibilitat i percepció de les necessitats i els desitjos dels altres amb una progressiva actitud d'ajuda i de col·laboració.
- Comprensió i acceptació de normes compartides en alguns jocs.
- Desenvolupament d'actituds d'empatia respecte als altres i envers la diversitat.
- Disposició, al diàleg i flexibilització d'actituds personals, amb acompanyament de l'adult.
- Assertivitat i acords en la resolució de conflictes.
- Iniciació a la comprensió i valoració de la diferència i la diversitat per l'enriquiment col·lectiu i del grup.
- Sensibilitat cap a les necessitats dels altres amb progressiva actitud d'ajuda i de col·laboració.
- Observació, imitació i representació de persones, personatges, objectes, animals i situacions, en el joc simbòlic. Identificació i rebuig d'estereotips i prejudicis.

2. Apreciar progressivament l'entorn social i cultural proper i la seva diversitat, respectant-lo per viure i habitar el món.

La conscienciació de la pertinença social i comunitària, el respecte per la diversitat, el desenvolupament d'habilitats socials, el funcionament participatiu de la institució escolar, el treball en equip, l'empatia vers els altres, la gestió positiva dels conflictes, el desenvolupament de projectes en comú, etc., afavoreixen la cohesió social i la formació de persones compromeses i solidàries.

Els infants han d'anar adquirint actituds basades en el respecte, la tolerància i l'empatia, per viure la diversitat i la igualtat de gènere com a font d'intercanvi i d'enriquiment i anar

avançant en la relació amb els altres. Tots aquests comportaments i valors s'han de desplegar a l'entorn familiar i social dels infants, superant els estereotips de gènere i contribuint així a la construcció d'una societat més equitativa i igualitària.

Les manifestacions i representacions socioculturals constitueixen un marc privilegiat per a la comunicació. La pluralitat dels seus llenguatges convida a promoure el reconeixement de les semblances i diferències entre els seus codis i a desenvolupar la sensibilitat cap a diferents referents culturals. Aquesta diversitat portarà a enriquir el bagatge cultural i desenvolupar la sensibilitat i la creativitat, oferint a la infància la clau d'accés a una ciutadania crítica, solidària, igualitària i compromesa amb la societat.

Les interaccions comunicatives fomenten també l'adquisició progressiva de les convencions socials que regeixen els intercanvis comunicatius, així com la curiositat i interès cap a altres llengües, acostant-se progressivament als significats de diferents missatges en contextos de comunicació coneguts i propers.

Criteris d'avaluació final d'etapa.

- Reconèixer la diversitat del seu entorn proper, respectant les diferències individuals i enriquint-se amb elles.
- Conèixer i participar de les propostes i situacions relacionades amb costums i tradicions ètniques i culturals diverses, presents al seu entorn, mostrant interès i respecte.
- Relacionar-se de forma natural i respectuosa amb les persones de l'entorn proper i amb la seva realitat lingüística, manifestant interès per altres llengües, ètnies i cultures.
- Participar en situacions d'ús de diferents llengües, mostrant curiositat i respecte per la diversitat de perfils lingüístics.
- Reconèixer models positius en l'entorn proper que fomentin la igualtat de gènere i les conductes no sexistes.

Sabers.

Interacció social i cultural en l'entorn

1r cicle

- Participació activa en celebracions i tradicions culturals presents al seu entorn.
- Exploració progressiva de l'entorn social i cultural amb interès i curiositat.
- Comprensió progressiva dels costums i estils de vida referits a la pròpia cultura.
- Reconeixement d'elements i característiques de l'entorn sociocultural habitual (festes, tradicions, històries...)
- Vivència de models positius de referència.

2n cicle

- Reconeixement d'altres grups socials de pertinença: característiques, funcions i serveis.
- Coneixement de les celebracions, costums i tradicions ètnic-culturals presents en el seu entorn.
- Identificació i participació d'algunes de les festes, tradicions, històries o llegendes de

l'entorn proper i de Catalunya.

- Coneixement de la realitat lingüística de l'aula i l'entorn.
- Observació de la diversitat de costums, maneres d'interpretar la realitat, procedències, llengües familiars, entre un mateix i els companys i companyes de classe i acceptació d'aquesta realitat com una manera d'aprendre.
- Ús d'estratègies per comprendre els altres quan s'expressen oralment, adoptant una actitud positiva i de respecte envers les llengües.
- Interès i participació en situacions d'ús de diferents llengües.
- Reconeixement de models positius de referència.

ESBORRANY